

Till: Funktionsrätt, magnus.andersson@funktionsratt.se**Svenska Diabetesförbundets synpunkter på:**

Förslag till föreskrifter och allmänna råd om listningstjänst för vårdval och vårdval på annat sätt

Det beräknas finnas drygt 500 000 personer med diabetes i Sverige idag, varav cirka 10 procent lever med diabetes typ 1 och runt 85–90 procent med diabetes typ 2.¹ Antalet som insjuknar i diabetes förväntas öka markant fram mot 2030, till följd av att fler utvecklas diabetes typ 2.² Diabetes är en kronisk sjukdom som personen lever med från insjuknandet och under hela livet. Sjukdomen kräver kontinuerlig uppmärksamhet, kontroll samt löpande bedömning och analys av situationen genom avancerad egenvård. Samtidigt är risken stor att personer med diabetes över tid drabbas av allvarliga följsjukdomar. Dagligen dör 5–6 personer i Sverige där diabetes är den underliggande dödsorsaken.³

Svenska Diabetesförbundet företräder personer med diabetes, i alla åldrar och alla typer av diabetes, samt dessa personers familjer och närstående som också påverkas av sjukdomen. Vi har med vår 80-åriga historia en bred erfarenhet av och kunskap om hur livet med diabetes ser ut⁴, och vi stöttar personer med diabetes samt deras anhöriga genom hela livet i olika situationer och faser.

Sammanfattning

Svenska Diabetesförbundet ser över lag positivt på det förslaget till föreskrifter och allmänna råd om listningstjänst för vårdval och vårdval på annat sätt, som remitteras. Det är flera delar som går åt rätt håll, inte minst när det gäller den delen av förslaget som syftar till att individen ska kunna få en fast läkar- och vårdkontakt. Det är ett viktigt inslag i en bra vård, inte minst för personer med en kronisk sjukdom som diabetes som vistas regelbundet i vården och där kontinuitet är helt centralt för bra behandlingsresultat.⁵ Våra egna analyser visar, att denna kontinuitet ofta inte ges i vården för personer med diabetes.⁶ Samtidigt ser vi områden, där föreskrifterna med fördel kan utvecklas:

- Låta det framgå av listningstjänsten dels vilka kvalitetsregister som utföraren rapporterar till, dels vilka certifieringar – exempelvis diabetes, astma, kol mm – utföraren eventuellt har
- Personer som inte använder listningstjänsten bör få samma information som alla andra
- Listningstjänsten bör tillhandahålla information om var det går att få hjälp avseende denna

¹ Det finns även andra typer av diabetes, som dock sett till antalet inte utgör en så stor grupp – läs gärna mer hos Svenska Diabetesförbundet: <https://www.diabetes.se/diabetes/andra-typer-av-diabetes/> [Använd: 2023-02-07]

² Institutet för Hälso- och Sjukvårdsekonomi (2015): "Påverkbara kostnader för typ 2-diabetes år 2020 och år 2030 i Sverige" - [IHE Rapport 2015:1](#) [Använd: 2023-02-07]

³ Svenska Diabetesförbundet, 2022, *Diabetes*, Tillgänglig: <https://www.diabetes.se/diabetes/> [Använd: 2023-02-07]

⁴ Läs gärna mer hos Svenska Diabetesförbundet: <https://www.diabetes.se/> [Använd: 2023-02-07]

⁵ Svensk förening för diabetologi (2022): "Mål och målsättningar svensk diabetologi 2022" - https://www.dagensdiabetes.se/images/filer_att_ladda_ner/DN_3_A5_2022.pdf [Använd: 2023-02-07]

⁶ Svenska Diabetesförbundet (2022): "Diabetesbarometern 2022" - [Diabetesförbundet Rapport Diabetesbarometern W7.indd](#) [Använd: 2023-02-07]

Listningstjänstens innehåll

Allmän information

Föreskrifterna 3 §: Varje regions listningstjänst ska innehålla information om: 1. att en enskild inte får vara listad hos mer än en utförare i taget, 2. att byte av utförare får göras högst två gånger under en period om ett år, om det inte finns särskilda skäl, 3. vårdgarantin i primärvården, 4. möjligheten till fast läkarkontakt hos en utförare, och 5. möjligheten till fast vårdkontakt hos en utförare.

Svenska Diabetesförbundets kommentarer: Vi anser det är mycket positivt att pkt.3-5 ska finnas med i informationen. Det bör av informationen även framgå hur den enskilda individen ska gå till väga dels om pkt. 3 inte efterlevs, dels när individen önskar en fast läkarkontakt/vårdkontakt.

Föreskrifterna 4 §: Listningstjänsten ska vidare innehålla information om: 1. hur det går till att lista sig hos en utförare, 2. ickevalsalternativ enligt 9 kap. 2 § lagen (2008:962) om valfrihetssystem, och 3. hos vilken utförare en enskild är listad.

Svenska Diabetesförbundets kommentarer: Detta är bra, och kan med fördel samtidigt kompletteras med en pkt.4 av vilken det framgår hur det går att få hjälp om det hos individen finns frågetecken runt nuvarande pkt.1-3.

Information om utförare

Föreskrifterna 8 §: Listningstjänsten ska vidare innehålla information om vilka kategorier av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal som finns att tillgå hos en utförare samt uppgifter om personalens eventuella specialistkompetenser. Dessutom ska det finnas uppgift om huruvida en utförare har tillgång till undersköterskor.

Svenska Diabetesförbundets kommentarer: Vi tillstyrker detta. Samtidigt ser vi potentiellt stora vinster med att på samma plats tillhandahålla information om, dels vilka kvalitetsregister som utföraren rapporterar till, dels vilka certifieringar utföraren har.⁷ Det skulle underlätta ytterligare för individen att göra ett så välinformerat val, som möjligt.

Föreskrifterna 9 §: Listningstjänsten ska även innehålla information om: 1. på vilka sätt en utförare kan kontaktas, 2. en utförares kontaktuppgifter, 3. när en utförare kan kontaktas, och 4. en utförares geografiska läge. Allmänna råd. De sätt som en utförare kan kontaktas på kan t.ex. vara: – via telefon, – via e-post, – via meddelandefunktion, – via chattfunktion, – via digitalt besök, och – genom personligt besök. En utförares geografiska läge kan t.ex. visas genom en kartbild.

Svenska Diabetesförbundets kommentarer: Vi är positiva till detta förslag. Det är avgörande att det finnas sätt att kontakta utföraren, kontaktuppgifter får inte saknas i systemet. Även en fördel om det i listningstjänsten går att söka, baserat på vilka sätt som utföraren erbjuder, så att personer med specifika behov snabbt kan hitta vilka utförare som erbjuder kontaktmöjligheter som är tillgängliga/relevanta utifrån deras behov.

Föreskrifterna 10 §: Listningstjänsten ska därutöver innehålla information om: 1. till vilken grad en utförare har levt upp till vårdgarantin, och 2. en utförares kvalitets- och patientsäkerhetsarbete.

⁷ Se exempelvis Nationella Diabetesregistret: "Knappen" - [Nationella Diabetesregistret \(ndr.nu\)](https://www.ndr.nu) [Använd: 2023-02-07]

Allmänna råd. Informationen om kvalitets- och patientsäkerhetsarbetet kan t.ex. innehålla uppgifter: – om en utförarens åtgärder för att säkra verksamhetens kvalitet och upprätthålla hög patientsäkerhet, – om huruvida en utförare är ansluten till nationella kvalitetsregister samt registret Primärvårdskvalitet, – om resultatet av regionens senaste uppföljning av vårdavtalet med en utförare, och – från den patientsäkerhetsberättelse som en vårdgivare är skyldig

Svenska Diabetesförbundets kommentarer: Vi tillstyrker detta förslag, som i kombination med 8 § ger individen bra möjlighet att göra en objektiv utvärdering av utföraren.

Kösystem inom listningstjänsten

Föreskrifterna 13 §: Listningstjänsten ska innehålla information om: 1. regionens köregler, 2. hur det går till att ställa sig i kö, 3. hos vilka utförare en enskild står i kö, och 4. vilka köplatser en enskild har.

Svenska Diabetesförbundets kommentarer: Det bör kompletteras med information om, var individen ska vända sig ifall hen har frågor runt pkt. 1-4 under §13.

Val av utförare på annat sätt än genom listningstjänsten

Föreskrifterna 15 §: Varje region ska göra det möjligt för en enskild att göra sitt val av utförare på något annat sätt än genom listningstjänsten. Om en enskild väljer utförare på något annat sätt, ska regionen se till att han eller hon får den allmänna informationen i 3–5 §§. Regionen ska tillhandahålla en blankett för listning för vårdval som kan användas av den enskilde som inte kan eller vill använda listningstjänsten.

Allmänna råd. Valet av utförare kan t.ex. göras via telefon, per brev eller vid ett besök

Svenska Diabetesförbundets kommentarer: Vi anser att föreskrifterna här bör vidgas, så individer som gör sitt val på ett annat sätt än via listningstjänsten även får ta del av informationen 6-13§§ i tillägg till allmänna informationen i 3–5 §§. Även här bör det beaktas, hur sårbara äldre och/eller personer med funktionsvariationer får möjlighet att välja utförare. Det kan i särskilda fall exempelvis krävas hembesök hos den enskilda individen i tillägg till de tillvägagångssätten som beskrivs ovan under "Allmänna råd".

Johanneshov dag som ovan

Björn Ehlin
Förbundsordförande

Flemming Kristensen
Ansvarig utredning och påverkan